

Eläinten terveys ja lääkitseminen -yksikkö

Ohje kuljetuskaluston ja välineistön puhdistuksesta ja desinfioinnista IHN/VHS-rajoitusvyöhykkeellä

Kuljetuskaluston ja välineistön puhdistus ja desinfiointi IHN- tai VHS-taudin rajoitusvyöhykkeellä

Tässä ohjeessa ohjeistetaan kalojen ja niiden sukusolujen kuljettajia, kasvattajia ja muita alan toimijoita kuljetuskaluston ja välineistön puhdistuksesta ja desinfioinnista, kun kalaa tai sukusoluja siirretään IHN tai VHS-taudin takia perustetulle rajoitusvyöhykkeelle, vyöhykkeen sisällä tai sieltä pois. Kaikki ohjeet, joita tässä annetaan kalojen kuljetuksesta ja kuljetusvälineiden puhdistuksesta, koskevat myös kalojen sukusolujen kuljettamista.

Elävän kalan kuljetukseen käytetyn sumppuveneiden pesu ja desinfiointi

Elävän kalan kuljetukseen käytetään nk. sumppuvenettä. Jos kuljetetaan elävää kalaa rajoitusvyöhykkeelle sumppuveneellä, tulee sumppuvene pestä ja desinfioida jokaisen rajoitusvyöhykkeellä käynnin jälkeen (ks. pesu ja desinfiointi). Jos yhdestä pitopaikasta vyöhykkeen ulkopuolelta siirretään useita lasteja kalaa rajoitusvyöhykkeellä sijaitsevaan pitopaikkaan sumppuveneellä, on suositeltavaa, että ulkopuolella sijaitsevan lähtöpitoaikakan kaikki kalat siirretään ensin vyöhykkeellä sijaitsevaan pitopaikkaan ja sen jälkeen lähtöpitoaikakan välineistö pestään ja desinfioidaan. Lähtöpitoaikaka olisi hyvä jättää sen jälkeen tyhjäksi mahdollisimman pitkäksi ajaksi. Virus säilyy kylmässä vedessä pitkään, lämpimässä vedessä lyhyemmän aikaa. Viileän veden aikana (< 15 °C) on suositeltavaa pitää pitopaikka tyhjänä kaloista 6 viikkoa ennen uusien kalojen ottamista.

Jos kalaa kuljetetaan vyöhykkeelle tai sieltä pois kahden pitopaikan väliä, useita peräkkäisiä kuljetuksia ja sumppuveneiden pesu ja desinfiointi tämän ohjeen mukaisesti on mahdotonta, voi pesun ja desinfiointin osalta keskustella ja hakea poikkeuslupaa kyseisen alueen aluehallintovirastosta tai Ahvenanmaalla Ahvenanmaan maakuntahallitukselta.

Elävän kalan kuljetukseen käytetyn auton puhdistaminen

Auto, jolla on kuljetettu elävää kalaa rajoitusvyöhykkeelle, vyöhykkeen sisällä tai rajoitusvyöhykkeeltä tulee pestä ja desinfioida kyseisen kuljetuksen jälkeen. Myös kaikki välineet, jotka ovat olleet kosketuksissa kalojen tai veden kanssa, tulee pestä puhtaiksi ja desinfioida (ks. Pesu ja desinfiointi).

Poistuttaessa rajoitusalueelta, pesu voidaan suorittaa rajoitusalueella, suihkuttaa desinfiointiaine pinoille ja jättää se vaikuttamaan paluumatkan ajaksi. Pesu ja desinfiointi voidaan myös suorittaa rajoitusvyöhykkeen ulkopuolella, kunhan huolehditaan siitä, etteivät kuljetuskalustossa mahdollisesti olevat taudinaiheuttajat pääse pesuveden mukana leviämään.

Eläinten terveys ja lääkitseminen -yksikkö

Ohje kuljetuskaluston ja välineistön puhdistuksesta ja desinfioinnista IHN/VHS-rajoitusvyöhykkeellä

Teurastetun kalan ja käsiteltyjen kuolleiden kalojen ja perkuusivutuotteen kuljetukset rajoitusvyöhykkeeltä pois

Elintarvikkeeksi tarkoitettut teurastetut (peratut) kalat voidaan kuljettaa pois rajoitusvyöhykkeeltä. Mikäli auto tulee rajoitusvyöhykkeelle vain hakemaan kuorman, ei lastausta edeltävää pesua ja desinfiointia vaadita. Kun rajoitusvyöhykkeeltä peräisin oleva kuorma on purettu, tulee kuljetuskalusto pestä ja desinfioida ennen kuin sitä käytetään uudelleen (ks. Pesu ja desinfiointi).

Sivutuotekuljetuksissa vyöhykkeellä käytettävä tai vyöhykkeeltä poistuva kuljetusauto ja -välineistö tulee pestä ja desinfioida sen jälkeen, kun sivutuotteet (kuolleet kalat ja perkuusivutuotteet) on kuljetettu. Lastaus ja purku on tehtävä siten, ettei kuljetettavaa ainesta valu tai roisku auton ulkopinnoille tai ympäristöön. Jos kuljetusautolla kuljetetaan useita peräkkäisiä kuormia pitopaikasta sivutuotteita vastaanottavaan paikkaan, ei desinfiointia tarvitse tehdä kuormien välissä. Pesu ja desinfiointi tulee tehdä ennen kuin kyseisellä kuljetusautolla tai -välineistöllä noudetaan jokin kuorma muusta pitopaikasta.

Tyhjän kaluston siirtäminen pois rajoitusvyöhykkeeltä

Ajoneuvo, sumppuvene ja kaikki elävien tai teurastettujen kalojen, niiden perkeiden tai kalankasvatusveden kanssa kontaktissa olleet laatikot, välineet, laitteet jne. jota on käytetty viljeltyjen, elävien tai teurastettujen kalojen tai kuolleiden kalojen tai niiden perkuujätteiden kuljettamiseen rajoitusvyöhykkeellä, on pestävä ja desinfioidava tyhjennyksen jälkeen ennen kuin sen saa siirtää pois rajoitusvyöhykkeeltä tai välittömästi siirron jälkeen.

Kuljetuslaatikot

Sellaisia vyöhykkeeltä tuotuja kuljetuslaatikoita (styrox-laatikot), tai muuta välineistöä, joita ei voi puhdistaa ja desinfioida asianmukaisesti, ei saa käytön jälkeen viedä takaisin millekään kalanviljelylaitokselle tai perkaamoon.

Pesu ja desinfiointi

Kuljetuskaluston ja -välineiden pesu ja desinfiointi tulee tehdä niin kaukana kalanviljelylaitoksista, perkaamoista ja mahdollisuuksien mukaan luonnonvesistä, ettei tartunnan leviäminen pestyyn ja desinfioituun kalustoon tai pesuvesien myötä viljeltyihin tai luonnonvaraisiin kaloihin ole mahdollinen. Kun puhdistetaan sumppuvenettä, pesu ja desinfiointi tulisi tehdä kaukana kalanviljelylaitoksista avomerellä, mahdollisimman ympäristöystävällisin menetelmin.

Kaikki kuljetuskaluston ja -välineistön pinnat, letkut, suojavaatteet ja kaikki välineet, jotka ovat olleet kosketuksissa purkupaikan tai vaihtoveden kanssa, tulee pestä puhtaiksi ennen desinfiointia. Pesu tulee suorittaa vähintään +60 °C vedellä ja mieluiten emäksisellä

Eläinten terveys ja lääkitseminen -yksikkö

Ohje kuljetuskaluston ja välineistön puhdistuksesta ja desinfioinnista IHN/VHS-rajoitusvyöhykkeellä

pesuaineella. **Pesu tulee suorittaa huolellisesti, sillä desinfiointiaineet eivät toimi likaisilla pinnoilla.** Pesuun käytetään sopivaa harjaa, voimakasta vesisuihkua yms., pesuainetta ja lämmintä vettä tai pesukonetta. Kaikki näkyvä lika tulee pestä pois. Pesuaine huuhdellaan hyvin ja pintojen annetaan kuivua ennen desinfiointia.

Pesun jälkeen kaikki pinnat ruiskutetaan IHN/VHS -viruksiin tehoavalla desinfiointiaineella, jonka annetaan vaikuttaa valmisteen ohjeen mukainen aika. Desinfiointi voidaan tehdä myös kuuman höyryn avulla. IHN -virus on suhteellisen helposti tuhottavissa. Se sietää huonosti kuivuutta, kuumuutta ja yleisimpiä desinfiointiaineita. Esimerkkejä IHN/VHS -virukset tuhoavista desinfiointiaineista ja -menetelmistä on lueteltu taulukossa 1. Myös muita kuin taulukossa 1 mainittuja valmisteita voidaan käyttää, jos ne tehoavat IHN/VHS -virukseen (eli tehoavat vaipallisiin viruksiin). Desinfiointiaineita käytettäessä tulee aina noudattaa valmistajan ohjeita ja huolehtia asiallisesta suojautumisesta.

Kun puhdistetaan elintarvikkeiden käsittelytiloja ja -välineitä, tulee käyttää elintarviketiloihin soveltuvia pesu- ja desinfiointiaineita.

Pesu voidaan suorittaa rajoitusvyöhykkeellä, suihkuttaa sen jälkeen desinfiointiaine pinnoille ja jättää se vaikuttamaan paluumatkan ajaksi. Pesu ja desinfiointi voidaan myös suorittaa vyöhykkeen ulkopuolella, kunhan huolehditaan siitä, etteivät kuljetuskalustossa, välineistössä ja suojavaatteissa mahdollisesti olevat taudinaiheuttajat pääse pesuveden mukana leviämään.

Kuljetusvälineen kirjanpitoon lisätään seuraavat asiat:

1. Pesu- ja desinfiointipaikka
2. Pesun ja desinfioinnin päivämäärä ja kellonaika
3. Ajoneuvon (ja peräkärryn) rekisterinumero
4. Pesuun ja desinfiointiin käytetyt aineet (kauppanimi ja vaikuttava aine) ja käyttöliuosten vahvuus prosentteina sekä vaikutusajat

Eläinten terveys ja lääkitseminen -yksikkö

Ohje kuljetuskaluston ja välineistön puhdistuksesta ja desinfiointista IHN/VHS-rajoitusvyöhykkeellä

Huomioitava desinfektioaineiden käytössä:

- Desinfioitavan kohteen tulee olla mahdollisimman puhdas ja kuiva.
- Valitse oikea valmiste oikeaan kohteeseen (esimerkiksi elintarvikehuoneisto).
- Valmisteita tulee käyttää niiden käyttöohjeen mukaisesti (mm. käyttölämpötila ja vaikutusaika).
- Muista lukea käyttöturvallisuustiedote ja käytä tarvittavia suojaimia.
- Varmista, että käytettävä aine sopii desinfioitavalle materiaalille!
- Varmista ettei desinfiointista aiheudu tarpeetonta haittaa ympäristölle.
- Huolehdi, että useita valmisteita käytettäessä eri aineet eivät kumoa toistensa vaikutusta
- Jos valmiste on laimennettava, käytä laimennos mahdollisimman pian sen tekemisen jälkeen.
- Jos mahdollista, niin desinfioi ja säilytä desinfiointiaineet ja -tarvikkeet yli 10 °C lämpötilassa.

Desinfektioaineet eivät välttämättä tehoa alhaisissa lämpötiloissa tai niiden vaikutusaika pitenee.

Pesu- ja desinfiointiaineita voi tilata maahantuojalta tai valmistajalta. Tarkista tuotteen kotisivuilta yhteys- ja tilaustiedot. Joitakin valmisteita saa myös maatalouskaupoista ja apteekeista.

Taulukko 1. Esimerkkejä IHN- ja VHS-viruksen tuhoavista menetelmistä. Huomioi käyttöturvallisuusohjeet.

Menetelmät	Erityistä	Tarkenne
Kuuma höyry >100 °C	Höyryn tulee olla suorassa kosketuksessa desinfioitavaan pintaan.	Kun kuumennat suuria välineitä, esimerkiksi verkkoja, ota huomioon, että puhdistettavan välineen tai materiaalin lämpö pitäisi olla yli 100°C.
Saunotus 60 °C	Vähintään 1 tunti	Kun kuumennat suuria välineitä, esimerkiksi verkkoja, ota huomioon, että puhdistettavan välineen lämpö pitäisi olla + 60°C tunnin ajan.
Kuivatus 20 °C	Vähintään 1 vrk	Hankalasti kuivatettaville varusteille suositellaan kuumennusta.
Vaikuttavat aineet	Erityistä	Esimerkkejä valmisteista
Etanoli 70-90 %	Huom! syttyvää, huomioi paloturvallisuus. Pysyy sulana, mutta tehosta pakkasella vähän tutkimuksia.	Desinfektol P, ETA 700, Exitol 20P
Vetyperoksidi		F 268 Airol S, TEVAN Panox 200
Hypokloriitti 0,1 % (natrium- tai kalsiumhypokloriitti)		Kloriitti Forte
Glutaraldehydin ja kvaternääristen ammoniumyhdisteiden seokset	Huom! Voivat aiheuttaa hengitettynä allergia- tai astmaoireita tai hengitysvaikeuksia.	Parvocide H-Plus, käyttöliuos 2 %.

Eläinten terveys ja lääkitseminen -yksikkö

Ohje kuljetuskaluston ja välineistön puhdistuksesta ja desinfioinnista IHN/VHS-rajoitusvyöhykkeellä

Muut desinfektioaineet: Jos valmisteella on tehoa vaipallisiin viruksiin, niin sen pitäisi tehota myös IHN-virukseen.		Venno Vet 1 super, käyttöliuos 1% Virkon S, käyttöliuos 1%. Herkät pinnat, kuten pehmeät metallit, galvanoitu rauta sekä muovi- ja kumimatot, on huuhdeltava vedellä noin 30 minuutin kuluttua (ruostuttaa).
---	--	---

Lainsäädäntö

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) [2016/429](#) , eläinterveys säännöstö
Maa- ja metsätalousministeriön asetus b- ja c-luokan eläintautien vastustamisesta ([327/2021](#))
Komission delegoitu asetus (EU) [2020/689](#)
Komission delegoitu asetus (EU) [2020/990](#) vesieläinten siirroista

Voimassa oleva eläintautilainsäädäntö löytyy maa- ja metsätalousministeriön internetsivuilta:
<http://mmm.fi/lainsaadanto/elaimet-elintarvikkeet-ja-terveys/lainsaadanto/d-rekisteri>

Viranomaisen toiminnan tulee perustua laissa olevaan toimivaltaan ja viranomaistoiminnassa tulee tarkoin noudattaa lakia. Viranomaisohjeet eivät ole oikeudelliselta luonteeltaan muita viranomaisia tai toimijoita sitovia. Viime kädessä lainsäädännön soveltamista koskevat kysymykset ratkaisee tuomioistuin.